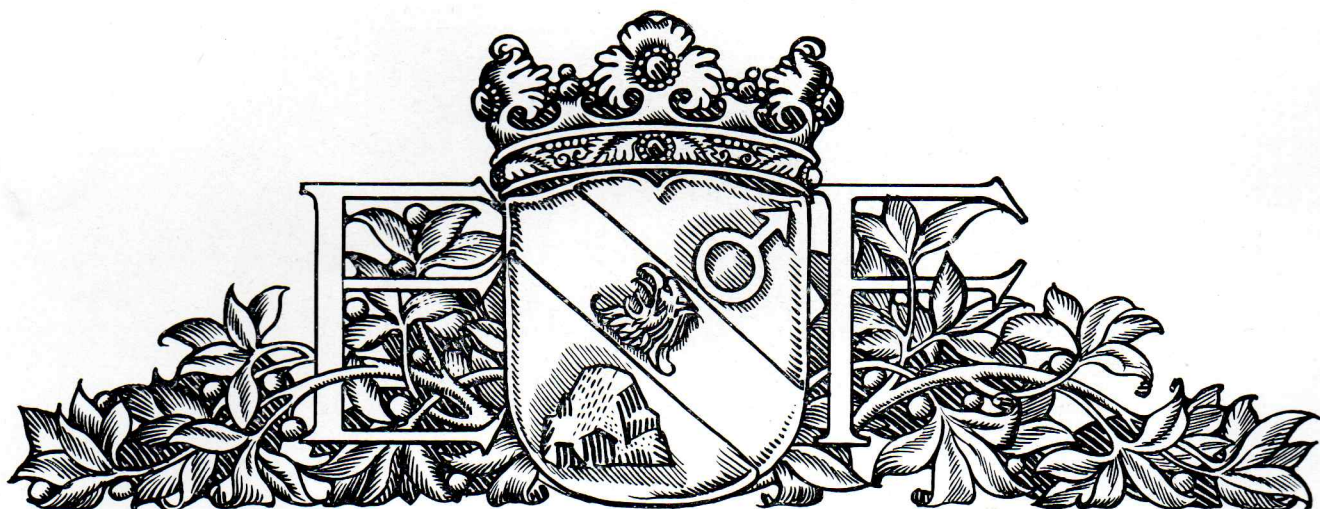

HORNSBERG

TRYSERUMS SOCKEN, NORRA TJUSTS HÄRAD, KALMAR LÄN

AF ERIK ÅKERHJELM

Under studiet af Fogelviks häfder möter man flere gånger namnet Kurrumsnäs eller Kurum enbart. Detta är det nuvarande Hornsberg.

Vid södra ändan af sjön Rånen, 11 km. sydost om Valdemarsvik och 4,5 km. sydväst om det gamla herresätet Fogelvik reser sig Hornsbergs röda, tornprydda tegelstott. Så höga och lummiga växa löfträden omkring stottet, att, ehuru det ligger alldeles intill sjön, en stark gallring af löfmassorna nyligen har måst företagas för att utsikten icke helt och hållet skulle stängas.

Kommer man från nordost, passerar man en bro öfver Rånens sydliga vik, och härifrån ser man på afstånd stottet inbäddadt i runda löfmassor. Man genomfar en kort allé och är framme på den med blomsterrabatter smyckade gårdsplanen. På vänster hand reser sig stottet. Detta är byggdt år 1845 af tegel i tvenne våningar med midtpartiet och tornen i trenne. Byggningen är reveterad och målad i tegelrött med imiterad fogstrykning, så att det hela ter sig som fasadtegel. Tornen likasom midtpartiet krönas af lanterniner. Ursprungligen saknade stottet torn och bestod enbart af den mellersta

stommen. Dennas långsida uppgår till 25 m. och kortsida till 15. Under år 1883 tillkommo tornbyggnaderna. Dessa ha en grundyta af 5 m. i kvadrat. Därjämte tillades ett par mindre utbyggnader invid södra fasadens hörn. Å slot-

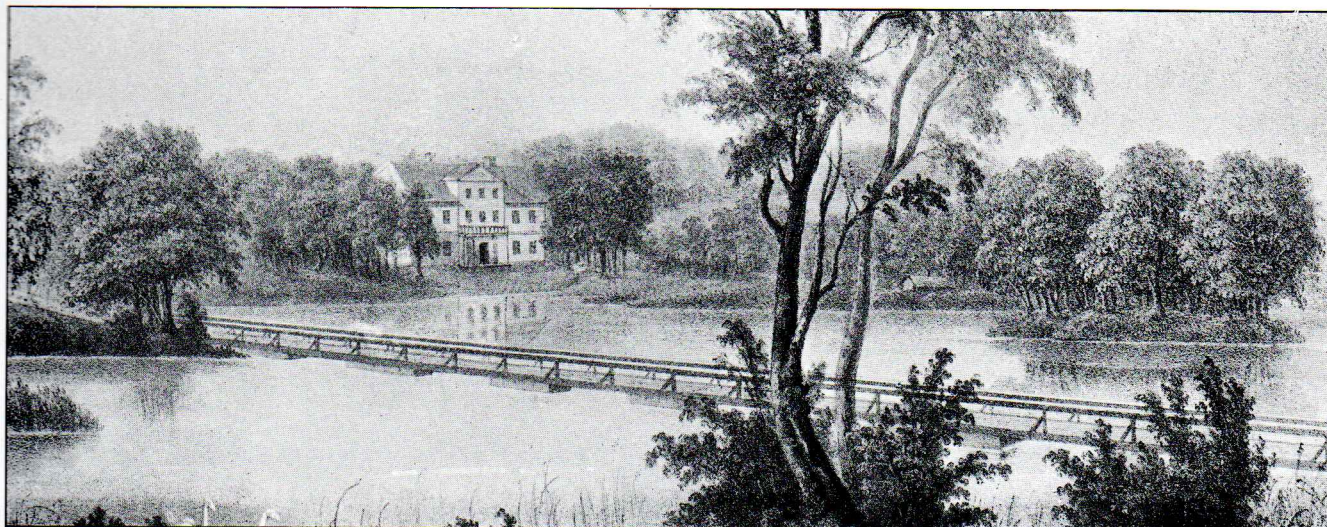
tets framsida ser man en större altan, buren af antikiserande kolonner. Å dess andra sida, sydsidan, utbreder sig en rik fruktträdgård. Sydost om denna befinna sig de ansenliga ladugårds-, loge- och ekonomibyggnaderna.

Midt framför stottet ute på sjön något hundratal meter ligger den lummiga lilla lustusholmen, och här står ett intressant gammalt lusthus, där konsten tagit bo. Det äger nämligen ett praktfullt måladt tak, hvars briljanta målningar äro utförda af ingen mindre än mästaren Taraval, hvilken som bekant år 1732 inkallades af Tessin för Stockholm stott. Målningarna äro utförda i klara och lifliga färger

och af en lekande, dekorativ komposition. Af de nedre åtta takfälten föreställa tvefvelsutan fyra stycken årstiderna, medan de öfriga visa musiken utförd på olika instrument. De öfversta kupolfälten åter torde personifiera de fyra fakulteterna. Målningarna härstamma sannolikt från slutet af 1740-talet. Det märkliga lusthuset flyt-

*Fru Ellen Forslund
född Bergensträhle.*

Hornsberg enligt Thersner.

tades år 1854 hit från Fogelvik, dit det egentligen hörde och hopsattes härstädes af en viss G. A. Engman, enligt hvad en anteckning i lusthuset gifver vid handen. Samtidigt försåg denne väggarna med en del konstlösa målningar af helt annan valör än Taravals. Lusthusholmen prydes i öfrigt af härliga, jättelika ekar, denna trakts stolthet i allmänhet, och mellan ekarne äro gångar upptagna för lustvandrande par.

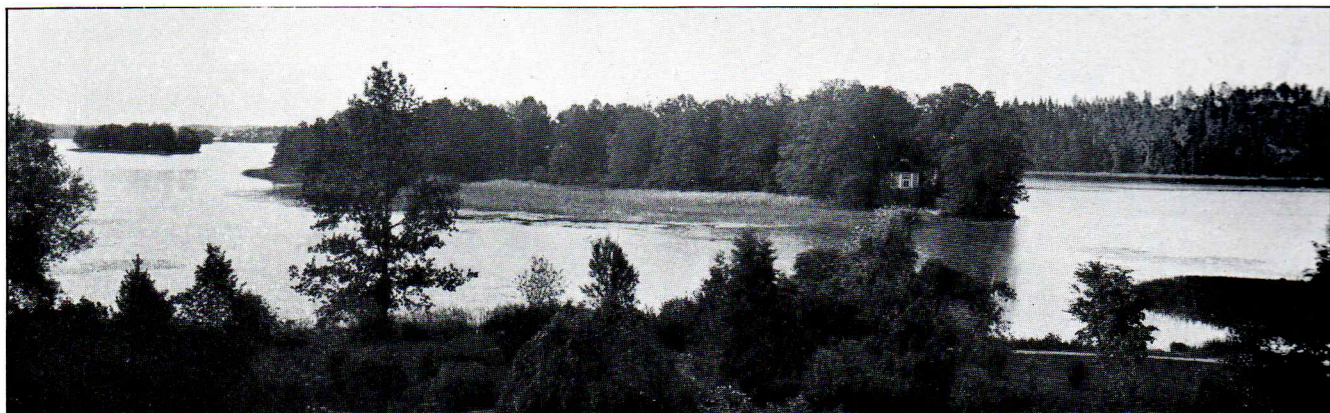
Slottets nedre våning inrymmer köksafdelningen, rum för betjäning samt gästrum. Andra

våningens rumfördelning framgår af planbilden. Tredje våningen upptager några gästrum.

Af konstsaker prydes salongen af en ganska vacker möbel i Karl-Johans-stil. I samma rum stå ett par praktfulla bronskandelabrar. Några anmärkningsvärda porträtt i olja hänga å väggarna i detta rum nämligen ett väl måladt, i sin gröna ton ganska originellt, porträtt af grevinnan Adine Posse, förut gift med en de Bréant från Paris. Porträttet, troligen franskt, är signeradt med bokstäfverna T. D. R. G. A. sam-

Det nuvarande Hornsberg från norr.

Utsikt öfver Rånen. På ön synes lusthuset.

manbundna och årtalet 1809. Detta likasom de två nedanstående porträtten äro hitförda från Fogelvik. Här förekommer äfven ett osigneradt porträtt af grefve Arvid Posse och ett annat, säkerligen icke af samma eleganta pänsel, af hans grefvinna Christina, född prinsessa Bonaparte, dotter af Napoleons broder Lucien. Vi lägga ytterligare märke till ett landskap, signe-

radt M. L. 52 (Marcus Larsson). Ett mindre porträtt af P. Södermarks pänsel visar generaldirektören Magnus Huss' drag. Det är signeradt »P. Södermark pinx. 1849». Ofvanför detta hänger ett väl måladt porträtt af fru Huss, enligt uppgift ett verk af U. Troili.

Ett par miniatyrer, däraf en föreställande landshöfdingen friherre Cl. G. Bergenstråhle, sig-

Takdekoration af Taraval i lusthuset.

Salongen (nr 2 å planen).

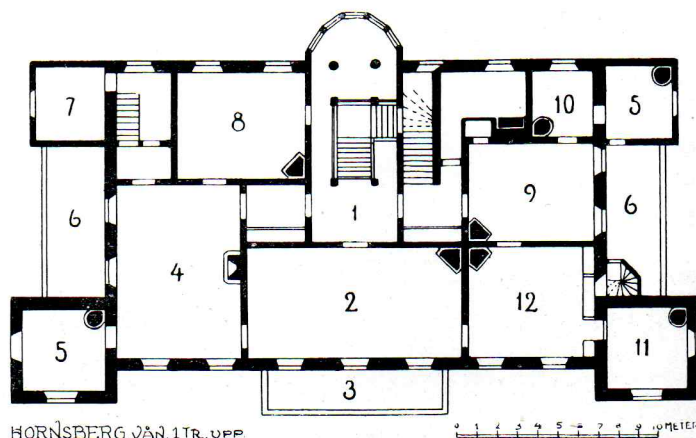
nerad G. Andersson 1820, likasom en ganska intressant samling originalbref från Axel von Fersen till bergsrådet J. Forslund från tiden 1770—1782 samt en lavering af Pehr Hörberg med underskrift »Joachim ou le Triomphe de la Piété filial, Drame par M. Blin de Sainmoré», är hvad af konst- eller kulturhistoriskt intresse vi slutligen lägga märke till på Hornsberg.

Kasta vi nu en blick på godsets häfder, så finna vi detsamma flere gånger omtaladt under 15- och 1600-talen, men då som nämnts under namnet Kurum eller Kurumsnäs. Enligt reduktionsjordeboken donerades Kurumsnäs år 1586 till dåvarande lagmannen friherre *Nils Gyllenstierna* och kom sålunda att ingå i det då väldiga Fogelviksgodset. Därefter gick Kurum troligen till sonen amiralen friherre *Nils Gyllenstierna* och därefter till hans dotter *Görvel Gyllenstierna* enligt ett hennes ännu befintligt bref. Hon blef

gift med öfverstelöjtnanten David Kohl. Kurumsnäs reducerades såsom varande donation, men utbyttes till frälse enligt Karl XI:s stadfästelse af den 18. 5. 1683. År 1698 ägdes Kurumsnäs af grefve *Nils Gyllenstierna*, kallad grefve till Fogelvik. Sedan följer Kurumsnäs detta sistnämnda herresätes ägarelängd, hvarför jag hänvisar till skildringen af Fogelvik.

Under 1700-talet hade Hornsberg, som det numera börjar kallas säkerligen efter Hornarne, ett oansenligt corps de logi och låg detta sanno-

likt något hundratal meter längre upp från stranden än det nuvarande. Dess utseende fram-

HORNBERG VÄN. 1TR. UPP

1. Hall. — 2. Salong. — 3. Balkong. — 4. Matsal. — 5. Tornrum. — 6. Altan. — 7. Förrådsrum. — 8. Förmak. — 9. Sängkammare. — 10. Kabinett. — 11. Skriftrum. — 12. Bibliotek.

går af den ena stora väggmålningen å Fogelviks nedre hall. Hufvudbyggningen var ett gult trähus i en våning och hade brutet tak. Den framför varande gårdsplanen, som begränsades af tvenne par flygelbyggnader, var medelst staket indelad i två afdelnin-

gar. År 1839 afled grefve Claes Fredrik Posse å Fogelvik, och den då ostyckade possessionen, ej mindre än 26½ mantal, gick till änkan grefvinnan *Fredrika Wilhelmina Posse*, född Lybecker. Sedan hon öfverlämnat skötseln af Fogelvik åt sin måg grefve

Biblioteket (nr 12) och skrifrummet (nr 11 å planen).

Prinsessan Christine Bonaparte, gift med Grefve Arvid Posse.

Grefve Arvid Posse.

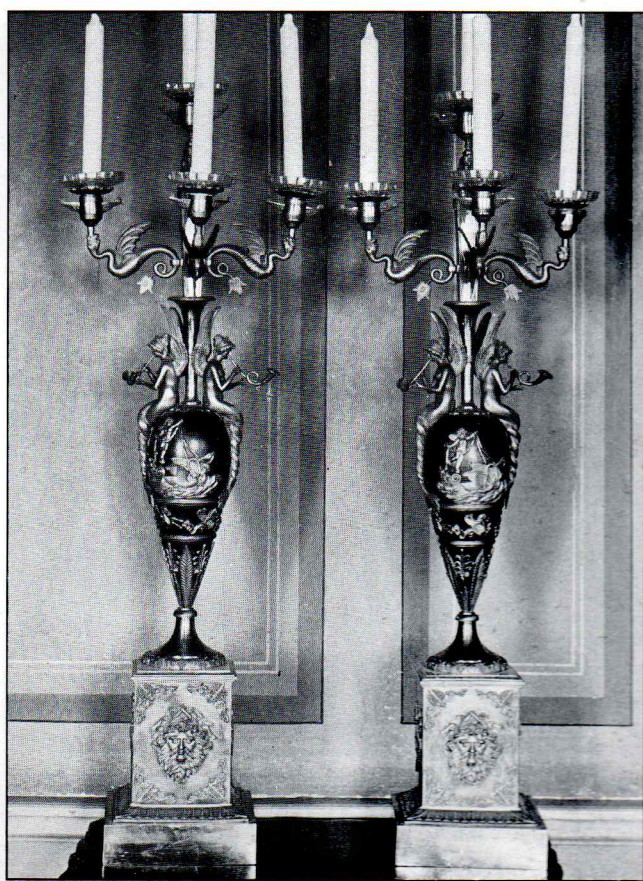
Lewenhaupt, lät hon uppföra Hornsbergs nuvarande tegelslott, dock utan torn, och flyttade själf dit år 1844. Dit flyttade hon också den gamla paviljongen med de Taravalska målningarna. Sannolikt öfverfördes samtidigt en hel

del af Fogelviks inventarier af historiskt värde. Från denna tid är Hornsberg att betrakta som en från Fogelvik helt och hållet skild gård.

Grefvinnan Posse afled 1879 och Hornsberg öfvergick till dottern i första giftet *Lovisa Sophia*

Trappan med blomsterrummet (nr 1 å planen).

Kandelabrar af brons med förgyllning.

Grefvinnan Adine Posse.

Generaldirektör Magnus Huss.
Oljemålning af Per Södermark 1849.

W:a Bergenstråhle, gift med öfverhofjägmästaren greve Claes Magnus Lewenhaupt på Claestorp. Då grefvinnan Lewenhaupt 1885 slutade sina dagar, tillföll Hornsberg hennes mors syskon och arfvingar: aflidna Kristina Sofia Lybeckers barn med landshöfdingen friherre Klas Gabriel Bergenstråhle, Marie Louise Lybecker, Otto Gustaf Lybecker, Agnes Ottiliana Lybecker gift med kapten Knut Bergenstråhle samt Emilie Ulrika Lybecker, den sistnämnda herresätet Forsbys nuvarande åldriga härskarinna.

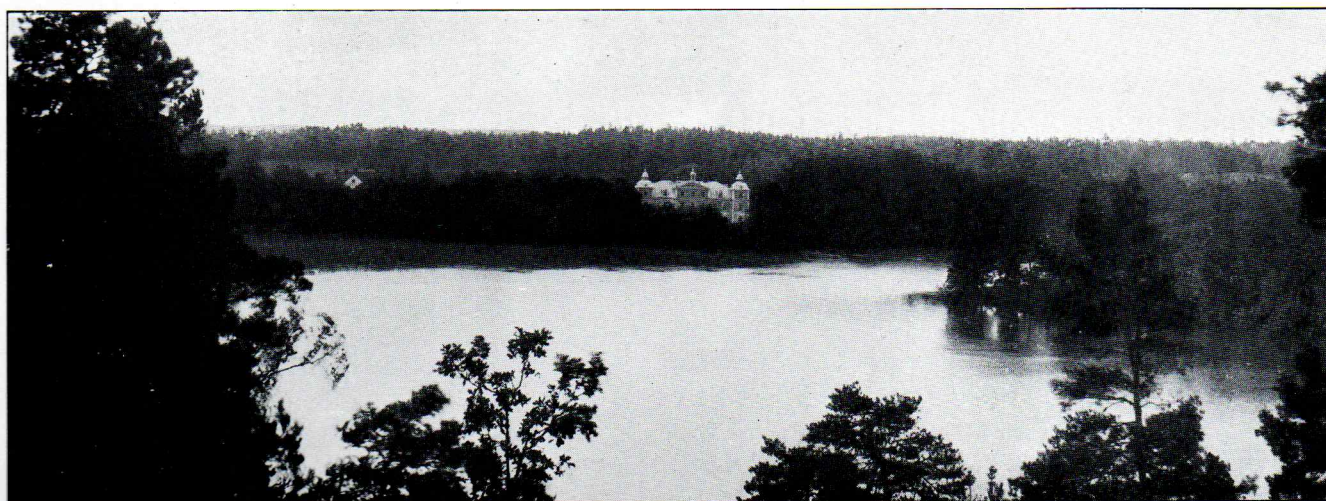
År 1890 dels ärfdes, dels köptes godset af öfverstelöjtnant *Klas Bergenstråhle* och hans fru Ottilia Bergenstråhle. 1902 fränsåldes tvenne gårdar och något senare alla öar i skärgården,

hvilka vid utbrytningen ur Fogelvik tillfallit Hornsberg. Fru Bergenstråhle innehade Hornsberg som änka 1904—1910, då dottern *Helena Gustafva Sofia Forslund*, änka efter provinsialläkaren och jubeldoktorn Johan August Forslund, köpte godset. Hon är Hornsbergs nuvarande ägarinna. Fru Bergenstråhle afled å Hornsberg 1911.

Godset består numera af $7\frac{1}{2}$ mantal, allt under eget bruk med följande areal: öppen åker 1,100 tunnland; skog, skogsmark etc. 5,441 tunnland, tillsammans 6,541 tunnland.

Å godset är år 1912 satt ett taxeringsvärde af 416,100 kronor.

Kvarn, mekanisk verkstad, smedja, mejeri, allt drifvet af vatten, utgör gårdens industri.

Hornsberg från Carl Johans klint (nordost).